

PRESBITER

TARTALMUNKBÓL

- Az Ige körül
- Ádám Jenő
- Konferenciánk tanulságai
- Nyitott szemmel
- Szövetségünk életéből

A MAGYAR REFORMÁTUS PRESBITERI SZÖVETSÉG LAPJA

VII. évfolyam 5. szám

BUDAPEST

1999. szeptember–október

A reformáció ékköve: Genf

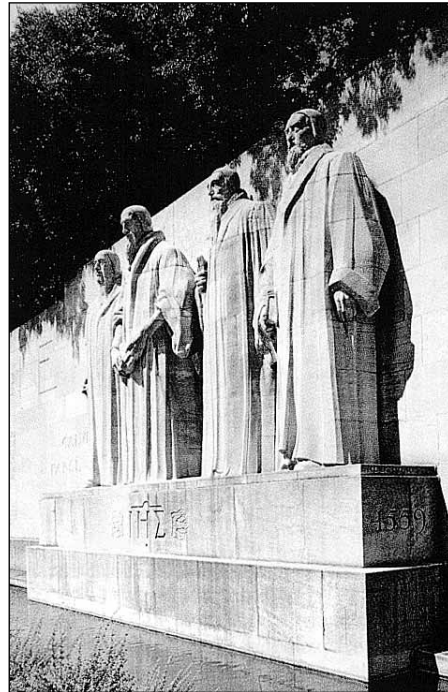
Kálvin János Genfben érkezése előtt egy hónappal, 1536. májusában utcai zavargások, tüntetések voltak a városban. A május 21-i népszavazáson a polgárok a köztársaság mellett döntöttek, s a hatalom a püspöki kézből az *önkormányzat*, akkori nevén városi magisztrátus kezébe került. Az önkormányzat első intézkedései között volt egy kolostor átalakítása közkórházzá. Rendeletet adtak ki az alkoholfogyasztás korlátozására, szabályozták a kocsmák és örömtanyák nyitvatartását, a játéktérmekek számát. Bevezették az általános iskolakötelezettséget. Kálvin ebbe a demokratikus rendszerváltozásba, politikai megújulásba érkezett, aminél alig lehetett alkalmasabb táptalaj lelki-szellemi megújulást munkáló nagyszabású reformáló céljaihoz. A *polgári ébredés, öntudatosodás és a hitbeli, egyházi ébredés erőinek egymást erősítő nagy egybeesése következett be*. Rendkívüli történelmi pillanat! Nem véletlen, hogy Kálvin odaérkezése után néhány évvel új pénzt veretett a város, melyre az elért közéleti és egyházi haladás deklarációjaként ezt a köriratot vészték: *Post tenebras lux = Sötétség után világosság*. De mi is történt valójában?

MADE IN GENEVA

Kálvin kezdetek óta új szövetség, együttműködés kialakítására törekedett *katedrális és városháza, egyház és közélet, hit és politika között*. Véleménye szerint az egyháznak nem szabad visszahúzódnia a templom falai közé, hanem ki kell lépnie a történelem színpadára, ami Isten dicsőségének a színpada is, s ott az emberi közösség összetartó erejét és fundamentumát kell alkotnia. *Öntudatos, mérlegelésre és döntésre képes, felelősséget hordozó polgár volt az eszménye, ennek érdekében első helyre tette a nevelést és az iskolázást*. A demokrácia műhelyei, edzőtermei, veteményes kertjei az iskolák. Evangéliumi kritériumok alapján kinek-kinek belülről irányított emberré lehet válnia, olyanná, aki tud különbséget tenni igaz és hamis, jó

és rossz, a város szempontjából hasznos és kerülendő, a hit szempontjából üdvös és kárhozatos között. Az evangéliumi demokrácia első nagy hozadéka, egyént és közösséget önvédelmi fegyverrel ellátó szellemi termék ez a *polgári kritikai képesség* volt, „*Made in Geneva*”.

Persze tudunk arról is, hogy az önkormányzat és az egyház, a hit és politika viszonya nem volt, s nem is lehetett felhőtlen. Kálvinnak nem csak támogatói, hanem el-

A reformáció genfi emlékművén Farel, Kálvin, Bèze és Knox alakja

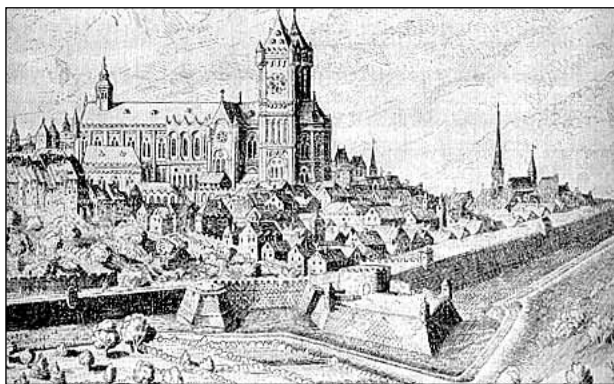
lenzői is voltak, sőt ellenségei is. Szigorú elképzelései, melyek főleg a város erkölcsi emelését vették célba, a szabadelvűbb városatyáknak, az önkormányzat ellenőrzést nem tűró tagjainak egyáltalán nem voltak kedvükre. A dolog persze oda-vissza működött, azaz Kálvin sem tűrte el, hogy az önkormányzat parancsokat, utasításokat adjon neki. Ennek ellenére működtek a dolgok, nem

is akárhogyan. Volt ugyan egy súlyos közjáték, ami aztán oda vezetett, hogy Kálvin 1541. szeptember 2-án elhagyta Genfét, önkéntes emigrációba vonult. Ez három évig tartott. De a genfiak valóságosan visszakönyörögtek. Kálvin visszatérése után létrehozta az ún. *konzisztóriumot*, azt az *egyházi-világi vegyes testületet*, melyben 12 városatyja és 12 lelki atya kapott helyet. Feladatuk a polgári rend felügyelete. Nem hoztak törvényeket, nem döntöttek költségvetési kérdésekben, épület felújítást sem intéztek, segélyek elosztását sem kellett ellenőrizniük. Feladatuk a *genfi demokrácia és egyház lelki-szellemi védelmezése* volt. Védegyletként működtek. Vigyáztak arra, hogy ne legyenek túlzó, felesleges közkiadások, mérsékeltek a pazarlókat, a hivalkodó újgazdagokat intették a luxus kerülésére mind a ruházkozásban, mind az étkezésben, mert ez a szegényeket még jobban megalázza. Az *önmérséklet, a puritán jólét, a hivalkodást és kivagyiságot kerülő polgári tisztesség, kölcsönös tiszteletadás, a szegényt is emberszámba vevő szociális érzékenység* – ez lett a genfi református életstílus jellemzője, a várost századok alatt magasba emelő genius locija.

TEMLOM+ISKOLA=REFORMÁTUS KULTURKÖZPONT

A védegylet tevékenységének hatására korlátozták az importot, kerültkék a nem produktív befektetést. Bevezették a 6%-os kamattal működő kölcsönt, kezdett kialakulni a később világhírű óraművesség. Kálvin különös figyelmet szentelt a *szociális háló megteremtésének*, melynek elsődleges eszköze a szegénygondozás volt. A kórházak szolgáltatását kiszélesítette a szegények, hajléktalanok istápolására, elhelyezésére.

A genfi reformátor szemében elválaszthatatlanul összetartozott a *népesség testi egészsége a lelki-szellemi egészséggel*. A harmonikus polgár kifermálását célzó *népjóléti elképzeléseit a diakónia társadalmisításával*

Kálvin temploma

kívánta elérni, azaz *szociális munkásokat*, beteg- és szegénygondozó szakembereket képeztetett ki. A kórházak mellett ezért nem csak ispotályok, hanem *öregotthonok* is működtek. Megszervezte a *szociális segélyszolgálatot*, s ezzel egyidejűleg betiltatta a kol-dulást.

Tudomány és hit természetes egységét minden körülmények között védelmezte. Elve volt: nem a tudatlanság, hanem *a tudás és a képzettség az egészséges hit kiegészítője, méltó társa*. Ezért a templom mellett az iskola képezte a legfontosabb kultúrközpontot. Sokszor elmondta: a Bibliát az forgatja még nagyobb haszonnal, aki előbb a nyelvekben és a tudományokban is jártasságra tesz szert. Az első iskola, amit Kálvin létesített 1559-ben *közoktatási céllal*, a Saint-Antoine dombon épült. Még ma is fennáll.

Ezek az intézkedések megszilárdították Kálvin helyzetét a városban, ugyanakkor szaporították irigyeit és ellenségeit is. A napi támadások között bizton támaszkodott barátaira, akiket elsősorban *menekültügyi nyitottságával*, befogadó együttérzésével nyert meg Genfnek és saját magának. A francia hugenották franciaországi üldözése idején Genf valóságos *menekültközponttá* vált. A hitsorsosok iránti szövetséges magatartás mögött az egész kálvini teológia gerincét képező kiválasztó kegyelem és Isten-ember szövetségi viszonya áll. Így került baráti körébe a párizsi könyvkiadó *Robert Estienne*, a királyi titkos tanácsos *Laurent de Normandie*, vagy a város későbbi nagy fiának egyik ősé, *Didier Rousseau*. Ez idő tájt alakult ki a századunkban egyre jelentősebb világtörténelmi szerepet játszó *nemzetközi diplomáciai város*, a Genfi Konvenció, a Népszövetség, a különböző világszervezetek és egyházi világközpontok milliók életét eldöntő centrumának előfutára. Egyben sajátos nemzetközi egyház-diplomáciai, teológiai központtá is vált a város.

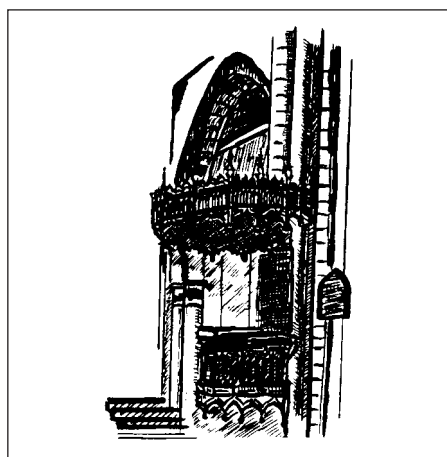
Kálvin *könyvei*, az új keresztyén vallás rendszerét megalkotó írásai innen indultak szellemi hódító útjukra. Hollandia, Skócia,

később Észak-Amerika puritán jólétének alapvetését jelentették gondolatai. Lelki ébredést, polgári tudatosulást, új öntudatot formáltak ezek, az Istennek felelős szabad ember, a kiválasztott ember hatalmas energiáit nyitotta meg ezzel az alkotás előtt. Egyetem alapításának, az erre történő buzdításnak okát abban a személyes tapasztalatban érzük tetten, melyet Kálvin egy alkalommal így fogalmazott meg:

„A köztársaság legnagyobb ereje az alkotó polgárság, ez pedig a tudomány gyümölcse”.

REFORMÁTUS SZELLEMI DINAMIKA

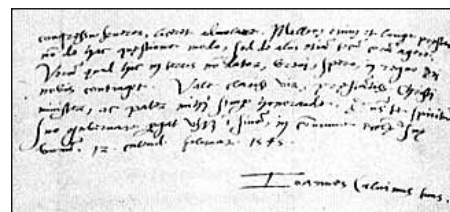
Kálvin tanításai hihetetlen erőket szabadítottak fel azokban, akik megismerkedtek vele. Olyan *kultúraalkotó dinamika* jelentkezett nyomában, amire korábban alig volt példa. Hogy csak néhányat említsek: a párizsi filozófus *Petrus Ramus* a matematikát „kálvinista alaptudománnyá” tette, ennek erdélyi

Kálvin szószéke

génuszai a református *Bolyaiak*. A svájci *Just Bürgi* és a skót *John Napier* 1550-től fokozatosan kifejlesztették a logaritmusműveletet. A holland *Christian Huygens* (1629–1695) felfedezte a fény hullámtermészetét. A kálvinizmus tört utat az anyanyelv használatának az iskolákban Európa-szerte. A józanság és a tárgyyszerűség a református gondolkodás tudományt is segítő sajátosságai. A városépítészetben térbelileg is megjelent ez a rendszerező vonás. „Református városok” épültek több helyütt is, így pl. Hanau, Kassel, Mannheim Németországban, Yale és Harvard az USA-ban. A nemzetközi jog atyja, a holland *Hugo Grotius* elkötelezett kálvinista volt. *Johannes Althusius* Politica

című munkájában a népszuverenitás elméleti megalapozását adta. A közösségi önrendelkezés jogát *Olivier Cromwell* 1655-ös Alkotmánya juttatta érvényre. A szövetségi államrend alapdokumentumaként emlegetett *Mayflower-Egyezményt* 1620. november 11-én puritán kivándorlók kötötték meg a

Kálvin kézírása

későbbi USA partjainál. A sor hosszan folytatható a következő századokban...

Azt, ami Kálvin idején Genfben, s hatására egyre szélesebb körben Európában és az Újvilágban történt, két nagyszabású munka értékelte századunkban. *Max Weber* „*A protestáns etika és a kapitalizmus szelleme*” c. könyve 1920-ban, s a nálunk még sajnálatosan ma sem kellően ismert heidelbergi kultúrfilozófus-teológus *Ernst Troeltsch* közel ezeroldalas grandiózus munkája „*A keresztyén egyházak és csoportok szociális tanításai*”-ról. Mindketten ok-okozati összefüggéseket mutattak ki etika és politika, emelkedő kapitalizmus és kálvinizmus között. Ez a kultúrszövetség egyház és politika, hit és tudás között felhajtó erejévé vált a kapitalista kultúrának, az „európai kultúracsodának” (*von Weizsäcker*), sőt a legújabb kutatások szerint a politikai kultúrának, meg a hétköznapok kultúrájának is. Már nem is annyira Kálvin személye és tanítása hatott e területeken tovább, hanem *a világszemléletté, életformává kiépült kálvinizmus*. Ez érzékelhető századunk olyan szellemi és közéleti mozgásformáiban, mint *Albert Schweitzer* életvédő humanizmusa, ökológiai szemlélete, a genfi *Henry Durant* embermentő vöröskeresztes mozgalma, mely a futóárok mindkét oldalán a testvért kereste. Továbbá a vallásos szocializmus különböző formáiban, így a svájci *Kutter és Ragaz* mozgalmaiban.

A reformáció emléknappja eszünkbe idézi azt a gazdag örökséget, ami a századok során kialakította az időtálló *protestáns profilt*, jellemet. Ebben jelen van *Luther* jobbító protestálása 95 tételével, de bensőséges derűje is, meg *Zwingli* egyszerűsége, s harcos humanizmusa. Ugyanígy *Melancthon* kifinomult intelligenciája, és *Kálvin* józan szenvedélyessége, Istenért felelősen égő szíve, s a genfi demokrácia valósága. *Ez az örökség* ma is életképes és jövőesélyes.

ÚRI SZENT VACSORA ELŐTT

Kérdések: Miben keres az én lelkem teljes megelégedést, vigaszt és fölvidulást? – A testiekben, ételben, italban? – Csak erőszakolom az istenfélő életet, s így kiűzők életemből minden derűt, minden vidámságot? – Ha az Isten Lelke indít a jóra s ad erőt is annak cselekvésére, szabad-e félnem az emberek megjegyzésétől, gúnyjától, szabad-e szomorkodnom, keresztyén életemet elrejtennem, mint gyertyát a véka alá? – Ha a hitetlenek azt látják, hogy Krisztus hívei világmegvető, mosolytalan, kétségbeesett, folyton a dolgok sötét oldalát kutató szomorú emberek, – fognak-e vágyódni a krisztusi élet után? – Mit cselekszem a tekintetben, hogy házamban, környezetemben keresztyén hitem legyen a szomorodott, kedvetlen, zúgolódó, elkecseregetett lelkek felemelője, vidámítója?

Tanácsok: Az Úr Jézus első csodája az volt, hogy a kánai menyegzőn a vizet borrá változtatta. Kétségkívül Jézus e cselekedetével tudunkra adja, hogy az Ő eljövetele nem szomorúságot, hanem lelki örömet jelent, hogy Ő a mi szintelen, kárhózas életünket színésszé, ízéssé és erőssé tudja tenni. Keresd hát örömeidet Jézusnál! E földi élet sok csalódása, megpróbáltatása közt mi lehetne egyéb vigaszod, ha nem az, hogy Isten szeret! Csak olyan szórakozásokat kedvelj, amelyekben Jézus is veled lehet, hogy amíg te örülsz, Üdvözítőöd ne szomorkodjék. Amilyen fontos parancs, hogy sírj a sírókkal, éppen oly fontos ez is: örülj az örülőkkel. Sok keresztyénnek nagy hibája az, hogy örömet okozni s mások ártatlan örömeiben részt venni nem tud.

Ima: Kérlek jó Atyám, ez alkalommal is vidámitd meg szent asztalodnál lelkemet, hogy elfeledve azokat, amelyek hátam megett vannak, jó reménységgel folytassam pályafutásomat s hittel hordozzam az Úr Jézus gyönyörűséges igáját. A Te szent Egyházadat pedig, amelyet Lelked által megújítottál, erősítsd meg és áldd meg, hogy hívei és pásztorai buzgósága által legyen valóban a világ világossága és a föld sója. Segíts engem is, hogy lehessen egyházam buzgó, áldozatkész tagja és minden jóban segítője egyházam vezetőinek. Hallgass meg, óh mindenható Felség, bocsásd meg minden bűneimet és áldj meg testi, lelki áldásaidal a Jézus érdeméért, ámen.

A Heidelbergi Káté első kérdéséről és feleletéről

A Káté első kérdése és felelete a boldog keresztyén hit összefoglalása; valami halhatatlan nagy örömből fakadó és örömmel elmondott vallástétel ez. Boldog bizonyosság szólal meg benne, mert hiszen vigasztalásról, örömről van itt szó; arról, ami az életet és a halált egyaránt átfogja. Konfirmáció alkalmával ezt megtanuljuk, és sok helyen kis fali táblára írva aranymondásként lehet olvasni. Ez a hitvallás minden keresztyén ember személyes tulajdona, hitünket tehát ma is hozzá mérhetjük.

Feltűnik benne a hármasság tagozódás, a Szentháromság titka (ez a hitvallásokban általában felfedezhető) – mint az egész Kátének és az egész keresztyén életnek az alapja.

A válasz először is azt mondja, hogy „Jézus Krisztusnak a tulajdona vagyok...”. Feltűnik, hogy ehhez a titokhoz Jézus Krisztuson át közelít. És különös dolog az, hogy a Szentháromságot nem teológusok fogalmazzák meg, hanem az egyszerű hívő embernek a vallomástétele ez. Jézus Krisztus tulajdona lettem: tehát feladtam a magamhoz való tartozást, lemondtam a magamhoz való tulajdonjogról; az életem átkerült a krisztusi élet körébe.

Másodszor azt mondja, hogy az Atya az, aki az én életemet a gondviselésével vezeti. Tehát nem a semmiből jövök és nem a semmibe megyek, hanem Valakinek a vezetésében tudom biztosan elrejtve magamat.

Végül azt mondja, hogy a Szentlélek az, aki számomra megteremti a lehetőséget, hogy „szív szerint [...] Őneki éljek”. Tehát ez a keresztyén élet nem valami kényszer, hanem nagy belső szabadságból születik meg: szív szerint, belsőleg boldog, szabad vagyok; minden belülről indul ki, amit keresztyénként teszek. Enélkül a keresztyén élet elképzelhetetlen lenne.

A hitvallást tulajdonképp ez a belső bizonyosság, az emberi léleknek egy olyan örömtöltése jellemzi, amiről lehetetlen nem szólni. A hitvallás ugyanis sohasem kényszerből, hanem egy belső örömtöltésből, bizonyosságból születik meg, amelyikről lehetetlen el nem mondani azt, amit megtapasztaltam. A hitvallás nem azt jelenti, hogy átveszem azt, amit az elődeim mondtak; s ez igaz a Káté esetében is. Ezt én vagy megtapasztaltam, és akkor el is mondom, vagy nem tapasztaltam meg – és ha így mondom el, akkor annak nincs ereje! Hiszen a Káté azt mondja, hogy

Isten nemcsak másoknak, hanem *nekem is* bűnbocsánatot és örök életet készített. A hitvallás ebből a tapasztalatból születik: *nekem is!* Ha nekem nincsen átélésem arról, hogy kicsoda Isten, kicsoda Krisztus és kicsoda a Szentlélek, akkor hogyan beszélhetnék róla?! A hitvallás csak úgy születhet meg, ha tapasztalatom van arról, hogy ez a hit igaz; ha *én is* átéltem. És ezt a tapasztalatot senki más nem adhatja meg; ezt *nekem* kell átélnem. Ez a reformáció alapszemlélete.

Ilyen értelemben azt lehet mondani, hogy hitvallása mindenkinek van, aki keresztyén. Mert az én hitvallásom az, amit a Bibliából igazságként megértettem. Ezért szokták ezt kérdezni: „Mennyi a Bibliád? Milyen vastag a Bibliád?” Mert a Biblia egy vastag könyv; de hogy abból mennyi az enyém, az attól függ, hogy abból én mennyit éltem át, mennyihez kapcsolódik oda belsőleg a lelkem, a szívem; mennyi *enyém* a Bibliából. Ennyi az én hitvallásom, igazi bibliaismeretem. Ahogy én Jézus Krisztust ismerem, annyi a hitvallásom; ez a hitvallás alapja, amit egyes szám első személyben el tudok róla mondani.

Dr. Szathmáry Sándor

Az Ige körül

A vak látása

Máté 20,29–34

A napi Ige olvasása során gyakran találkozunk jól ismert, sokat hallott részekkel, amelyek csupán ismeret-felújításul, és nem napi eledelül szolgálnak. Ezekben a napokban is szükséges azonban, hogy a kijelölt ígérés lelki eledellé, táplálékká váljon. A napi Igét – még ha ismert is – rágni, forgatni, ízlelni kell, nem lenyelni. Az Ige nem lenyelésre szolgáló pirula, hanem az Úr szavait ízlelő eledel. Jézus úgy indult el Jerikóból, hogy ott-tartózkodásáról semmiféle eseményt sem jegyeztek fel. A nagy város, a korabeli viszonyok közötti lüktető, felgyorsult, a „Jerikó-hatás”-nak alárendelt életnek nincsen sem Jézust igénylő, sem befogadó készsége. Jerikó nem változtatható meg, de a hozzá csatlakozó tömeg sem. Ha értették, vagy elhitték volna, hogy miért **kell** Jeruzsálembe mennie, nem kísérték volna. A tömeg Jézusba **belelátta** a népét az elnyomó uralom alól felszabadító Messiást, ezért csatlakozott hozzá. De a tömeg a maga kívánságainak a belezárással Urunk meg nem ismerésének a vakságában maradt. Az út szélén koldulók Jézusban – az ígéret szerint – a vakokat egyedül meggyógyítani képes Messiást **látták** meg. A tömeg Messiás-váradalma: az uralomra jutás, a vakoké a látóvá tevő remény.

A vak látó reménye saját vakság állapotuknak **látó hittel** felismeréséhez vezetett. A vak állapot felismerése hitvallássá erősödik: vak vagyok, szemem nem látja, hitem tapogatja, rá vagyok szorulva!

A felismerés nem azonos a fellelkesüléssel, amely követelte Barabás szabadon bocsátását is. Ugyanabból a fellelkesült szájból mondotta ki a tömeg a „hossannát” és a „feszítsd meg”-et. A tömeg Messiás-váradalma nem a kijelentésből táplálkozik, hanem az egymást biztató lelkesítésből, amely a vigasztalhatatlanná válás csalódottságába zuhan bele.

A vakoknak a szánalomban, a megvetésben egyaránt volt részük. Az ő igazi szükségük, hogy lássanak. A látást egyedül az Úr, a Dávid Fia képes megadni! Ezt azonban nem vélik, hanem bizonyosok benne, ezért képesek a tömeg bizgását túlkialálni.

A lelkesült tömeg a saját hangulatán kívül nem képes mást elviselni, azt illetlennek tekinti. A segélykiáltók, de a hit felismerő bizonyosságával könyörgők hangját sem képes elviselni.

A vakok látni akaró reménysége próbára tette hitüket. A vakok saját illemszabályukat érvényesítették: „Szólj alkalmas és alkalmatlan időben”, a tömegnek a „Mestert ne zavard” illemszabályával szemben. Számukra a Jerikót elhagyni készülő Jézusnak a megszólítása volt a segélykiáltás alkalmas ideje. Ők azonban nemcsak vakok, de vakságukból eredően koldusok is voltak. A koldus pedig ismételt és újra kér!

A lelkesült tömeg Messiásuknak az idejét is beosztja, a maga érdekeinek megfelelően beprogramozza. Jeruzsálembe kell mennie – népét az elnyomás alól felszabadító hatalmas feladat miatt –, nem lehet ideje az útszéli koldusokra. Urunknak azonban volt füle a kiáltás meghallására, szemé a csak őt akaró vakok felismerésére, ideje kérésük teljesítésére. Pedig számára minden Jeruzsálem felé tett lépés egyre közelebb hozta a legnagyobb és megismételhetetlen tettnek, a Golgotára jutásnak az elkerülhetetlenségét.

Urunk az elveszettek megkereséséért és megtartásáért, vagyis adott helyen a két vak megmentéséért jött, akik könyörületre indították. Az út porába taszított, nyomorban sínylődő két vaknak rá, a Dávid Fiára, az Úrra volt szüksége. Jézusnak a **mit kértek** kérésére a vakok válasza: azt, hogy **lássunk**. Sok mindent kérhettek volna, egészséget, boldogságot, gazdagságot – hiszen ezek mindegyikének a hiányában voltak –, de ők **az egy szükséges** dolgot kérték, azt, hogy lássunk. Nekik a látásra volt szükségük, amit a Messiás meg is adott. A vakok látóként **követtek** Jézust, mint akik tudták, kit követnek. A tömeg vakságuk fel nem ismerése miatt csak kísérté, csatlakozott hozzá.

A bibliaórán többen hangoztatták, nem elég állapotunk belső megítélése, azt ki is kell mondanunk. Az állapot felismerésénél nehezebb a belső és külső ellenző hang legyőzése. Bizonyoságtelként hangzott el, bármennyire erős is az ellenző hang, bármekkora is a „Jerikó-hatás”, az Úr az egy szükséges dolgot kérő könyörgést meghallja. Látóként már nincsen mit keresni a vak koldus útszéli nyomorában. A látóvá vált élet az ő követésében mehet végbe.

Többen a kegyelmi idő felismeréséről és elhalasztásáról szóltak. A vakok számára el nem szalasztható lehetőség volt a jerikói találkozás.

Jézus ideje a mi őszinte, őt felismerő, tőle az üdvösséget kérő felkiáltásunkhoz igazodik. Ha benne felismerjük, benne meg is találjuk, ha hozzá kiáltunk, ő meg is hallgat. Amit tőle kérhetünk, azt mástól nem kérhetjük, amire nekünk szükségünk van, azt más nem adhatja meg. A bűnbocsánatot és az örökéletet csak a mi Urunktól kaphatjuk meg. Ezt kérjük tőle!

Dr. Cseh Lajos

Igéről- Tanuljunk napon

Apostolok
cselekedete 1–28 fejezete alapján

1,3 „... negyven napon át megjelent előttük és beszélt az Isten országa dolgairól.”

1,8 „... tanúim lesztek ... a föld végső határáig.”

1,11 „... úgy jön el, ahogy láttátok őt felmenni a mennybe.”

2,4 „... mindnyájan megteltek Szentlélekkel...”

2,17 „... kitöltök Lelkemből minden halandóra...”

2,21 „Aki azonban segítségül hívja az Úr nevét, üdvözül.”

2,31 „... nem marad a halottak birodalmában, és teste sem lát elmúlást.”

2,47 „... dicsérték az Istent, és kedvelte őket az egész nép.”

3,6 „... de amim van, azt adom neked”

3,14 „... ti a Szentet és Igazat megtagadtátok...”

3,19 „Tartsatok tehát bűnbánatot, és térjetek meg ...”

3,26 „... megáld titeket azzal, hogy mindenkit megtérít a maga gonoszságából.”

4,8 „... Péter megtelve Szentlélekkel ... szólt hozzájuk ...”

4,12 „... nincsen üdvösség senki másban, mert nem is adatott az embereknek az ég alatt más név, amely által üdvözülhetnek.”

4,20 „... mert nem tehetjük, hogy ne mondjuk el azt, amit láttunk és hallottunk.”

4,29 „... add meg szolgálódnak, hogy teljes bátorsággal hirdessék Igédet.”

4,32 „A hívők gyülekezete pedig szívében és lelkében egy volt.”

5,4 „Nem embereknek hazudtál, hanem az Istennek.”

5,29 „Istennek kell inkább engedelmeskedetek, mint az embereknek.”

5,39 „... ha pedig Istentől való, akkor úgy sem tudjátok megsemmisíteni őket ...”

5,41 „... mert méltónak bizonyultak arra, hogy gyalázatot szenvedjenek az ő nevéért...”

6,5 „... hittel és Szentlélekkel teljes férfi volt ...”

6,15 „... rátekintettek és látták, hogy az arca olyan, mint egy angyalé.”

7,56 „Íme, látom az eget megnyúlva, és az Emberfiát, amint az Isten jobbjára felől áll”

8,6 „A sokaság egy szívvel és egy lélekkel figyelt arra, amit Fülöp mondott...”

8,30 „Érted is, amit olvasol?”

8,36 „Mi akadályja annak, hogy megkeresztelkedjem?”

9,4 „Saul, Saul, miért üldözöl engem?”

9,15 „Menj el, mert választott eszközöm ő, hogy elvigye a nevetem a pogányok, a királyok és Izrael fiai elé.”

9,20 „... hirdetni kezdte ... Jézusról, hogy ő az Isten Fia.”

10,33 „... meghallgassuk mindazt, amit rád bízott az Úr.”

10,34 „... nem személyválogató az Isten ...”

10,42 „... aki hisz őbenne, az ő neve által bűnbocsánatot nyer.”

11,14 „... olyan Igéket hirdet nektek, amelyek által üdvözültsz, mind te, mind a házad népe.”

Igére ta egy Igét!

11,18 „... a pogányoknak is megadta Isten a megtérést az életre.”

11,23 „... szívük szándéka szerint maradjanak meg az Úrban ...”

12,5 „Pétert ... a börtönben őrizték, a gyülekezet pedig buzgón imádkozott érte Istenhez.”

12,24 „Az Úr Igéje pedig növekedett és terjedt.”

13,35 „Mózes törvénye által nem igazulhattak meg, őáltala mindenki megigazul, aki hisz.”

13,48 „... örvendeztek a pogányok és magasztalták az Úr Igéjét, és azok, akik az örök életre választottak, mindnyájan hívők lettek.”

14,17 „... nem hagyta magát bizonyosság nélkül, mert jótévők voltak, a mennyből esőt adott nektek és termést hozó idöket...”

14,27 „... összehívták a gyülekezetet és elbeszéltek, milyen nagy dolgot tett velük az Isten, és hogy kaput nyitott a pogányoknak a hitre.”

15,19 „... ne terheljétek meg azokat a pogányokat, akik megtértek Istenhez.”

15,40 „... útnak indult ... és erősítette a gyülekezeteket.”

16,14 „... az Úr megnyitotta a szívét, hogy ügyeljen arra, amit Pál mond...”

16,30 „Uraim, mit kell cselekednem, hogy üdvözüljek?”

16,34 „... örvendezett, hogy egész háza népével együtt hisz az Istenben.”

17,3 „... Krisztusnak szenvednie kell, és fel kell támadnia a halálból, és hogy ez a Jézus a Krisztus...”

18,9 „Ne félj, hanem állj és ne hallgass ...”

19,20 „... az Úr ereje által az ige hatalmasan terjedt és megerősödött.”

20,24 „... én mindezekkel nem gondolok, sőt még az én életem sem drága, csakhogy elvégezhessem a futásomat és azt a szolgálatot, amelyet az Úr Jézustól kaptam...”

20,28 „Viseljétek gondot magatokra és az egész nyájra, amelynek őrizőjévé tett titeket a Szentlélek...”

20,35 „Nagyobb boldogság adni, mint kapni.”

21,13 „... én nemcsak megkötöttem, hanem meghalni is kész vagyok az Úr Jézus nevéért.”

22,15 „Mert az ő tanúja leszel minden ember előtt arról, amit láttál és hallottál.”

23,11 „Bízzál, mert ahogyan bizonyosságot tettél az én ügyem mellett Jeruzsálemben, úgy kell Rómában is bizonyosságot tenned!”

24,24 „Magához hívatta Pált és meghallgatta őt a Krisztus Jézusban való hitről.”

26,16 „De kelj fel, és állj a lábadra, mert azért jelentem meg neked, hogy szolgálomá tegyelek, hogy tanúbizonyosságot tegyél arról, amiket láttál, és arról, amit ezután fogok neked magamról kijelenteni.”

26,29 „Kérem az Istentől, hogy előbb vagy utóbb nem csak te, hanem azok is, akik ma hallgatnak engem, olyanokká legyek, amilyen én is vagyok e bilincsek nélkül.”

27,24 „Ne félj, Pál, neked a császár elé kell állnod és Isten neked ajándékozta mindazokat, akik veled vannak a hajón.”

28,31 „Hirdette az Isten országát, és tanított az Úr Jézus Krisztusról, teljes bátorsággal, minden akadályoztatás nélkül.”

Szövetségünk gyülekezeti missziói hálózat-terve (I.)

Jézus: „Kövessetek engem, és én emberek halászává teszek titeket” Mk. 1,17

A misszió az egyház életének minősége, Istentől eredő megbízása, létalapja. Élő hit nélkül lehetetlen Istennek tetsző és hatékony missziót végezni. Ezért függ szorosan össze a keresztyén misszió a személyes élő hittel, mivel hitvalló egyházzá kell lennünk.

Csak az evangélium által megszólított, elhívott és Jézus Krisztust követő ember válhat „emberhalásszá”. Még nem az, de azzá válhat az Igével rendszeresen élő, a Szentlélektől vezetett, újjászületett tanítvány.

Élőhitű gyülekezeti órálló, lelki munkás nélkül nem élő a gyülekezet. „Az élő gyülekezet elbíri a halott egyházat” (Ravasz László, Szellemi végrendelet, 1962.)

Halottak nem kormányozhatják az élőket. Gyülekezeteink népegyházi – és kevésbé hitvalló egyházi – állapota torz gyakorlatot szült: missziós területté vált az egyház, ahol kétpólusú lelki tevékenységet kell folytatni:

a) A lelki ébresztés végzése:

– eszköze az evangélikáció, melynek karizmatikus szolgálói, módszertana, stratégiája és feltételei vannak; (Missz. törv. 6. §.)

– imaharcot vállaló gyülekezeti háttér.

b) A fölébredtek tiszta evangéliummal való táplálása:

– a lelki növekedés segítése,

– tanítvánnyá tétel,

– szolgálatba állítás és küldés,

(a gyülekezet missziói hálózatába való irányítás)

– folyamatos, célirányos továbbképzés.

A gyülekezeti misszió munkásai nem szőlőművelők, a végzett kemény szolgálat nem magánprodukción, nem jótékonyági vállalkozás, hanem összehangolt, megtervezett és szervezett lélekmentő közösségi szolgálat. Őket nem a természeti ember öntörvényei vagy igényes társadalmi elvárások irányítják, hanem felülről vezéreltek, nem külső kényszerből, de belső készletéből, megváltásunkért, az Úr iránti hálából, odaszentelt életű emberek.

A fentiek vázlatos felsorolására építve készült a Presbiteri Szövetség gyülekezeti missziói háló(zat)terve, amely vertikális (függőleges) és horizontális (vízszintes) hálózat-vonallal rendelkezik.

I. Vertikális hálózatvonal

Az Úrral való közvetlen egyéni és közösségi vonal.

a) Ige-háló

– hirdetett igei alkalmak

(gyermek, ifjúsági, felnőtt istentiszteletek, bibliaórák, evangélikációk, bibliaiskolák alkalmi, csendesnapok)

– az olvasott igei lehetőségek (közösségi igetanulmányozás, evangélikai könyvek, kiadványok, igetanulmányok)

– az evangélikai média (rádió, magnó, videó, iratmisszió)

b) Ima-háló

– egyéni imaélet erősítése, növelése

– imaközösségek beállítása (gyülekezeti réteg-imaközösségek, házi-lakótelepi, körzeti kiscsoportos alkalmak)

c) Szolgálati háló

– körzeti lelkigondozás (benne gyászoló, konfirmandus, hittanos szülők látogatása)

– kórházi, öregotthoni bibliaórák

– gyülekezeti és iskolai katechétikai szolgálatok

– ifjúsági alkalmak, nyári táborok

– csoportos gyülekezeti látogatások

d) Közösségi háló

– kiscsoportos rétegalkalmak, hitmélyítő ima- és igeprogramok

– közösségépítő kirándulások, szeretetvendégségek, esküvők, gyülekezeti találkozók.

Emlékezetes presbiterek

Ádám Jenő

(1896-1982)

(Eppen húsz évvel ezelőtt, 1979. október 5-én nyílt meg szülőházban az Á. J. múzeum.)

Nyolcvankét évesen így nyilatkozott a magyar ének apostoli hevületű Mestere: „Tanítónak születtem és tanító maradtam mind a mai napig”. Elhunytá után másfél évtizeddel úgy emlékeztek reá szülőföldjén, Szigetszentmiklóson, és működése helyszínén, a budapesti Zeneművészeti Főiskola nagytermében, mint tanárra, egyházenészre és zeneszerzőre. Mindezekből – így együttvéve is – sok akad a világon. Ádám Jenő azonban csak egyetlenegy volt. Születési évszáma is jelképértékű. Ezer évvel korábban Gellért püspök és kísérfője „a magyarok szimfóniáját” csodálta, amikor a hajnali órán lisztet őrölő leány munkadalt dúdolt. Ezer évvel később ezt az ősi zenei világot – kincsés örökségünket – védte, tanította, élte Ádám Jenő. Ádám Jenő monumentum volt.

Manapság – a szocialista világrendszer uniformis kulturátlanságát felváltó McDonaldos globalizáció eljellegetlenítő világában – jó, ha az idősebb nemzedék néhány tagja emlékezik reá és üzenetére. A reformátusoknak azonban kivétel nélkül illene emlékezni reá, és tanítását követni. Már csak azért is, mert a kezünkben tartott énekeskönyv előszava arról tudósít, hogy ezt a zenei világszínvonalat képviselő énekeskönyvet nagyok szerkesztették: Révész Imre, a kiváló teológus-püspök, Karácsony Sándor, századunk legnagyobb pedagógusa és a magyar lélek legjobb ismerője, Ádám Jenő – Bartók, Kodály mellett – a magyar éneklés atyja, és Csomasz Tóth Kálmán, a himnológus. Kiváló „négyesfogat”!

Ádám Jenő nem csupán egy budapesti egyházközség – Pasarét – presbitere, hanem a világ magyar reformátusságának presbitere. Egyik irányban Vlagyivosztojkig (nem önkéntesen...), másik irányban a dél-amerikai Sao Paolóiig 39 ország sok száz egyetemén, templomában és hadifogolytáborában (fogolyként) ápolta a magyar népdalt, a református zoltáréneklést, és ezáltal éllette sokszor űzött-hajszolt népet. Rádió- és tv-műsorainak száma: légió. Tette ezt oly lelkesen, kitartóan és határozottan, ahogy erre csak nagy terheket hor-

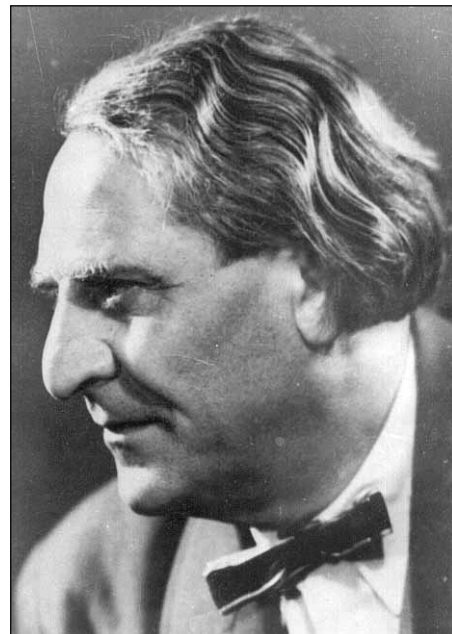
dozó emberek képesek. Nem véletlen, hogy egy korai kórusműve a 130. zoltár feldolgozása:

*Tehozzád teljes szívből, kiáltok szüntelen:
E siralmas mélységből, hallgass meg Úr Isten!
Nyisd meg te füleidet, midőn téged hívlak,
Tekintsd meg én ügyemet, mert régen óhajtlak.*

Göröngyös életútra küldte őt Isten, amikor Szigetszentmiklóson 1896-ban e világra érkezett. A család szegény sorsú. Ő már 16 évesen iskolában tanít! 20 évesen már az eurázsiai földrész túlsó végén, a nikolszk uszurizszi hadifogolytáborban szervez énekkart, színjátszó csoportot, tart előadóesteket. De sokaknak adja vissza az elvesztett reménységet! Itt is kiváló, nagyhíttű „négyesfogat” szervezi egybe a 650 lelkes magyar református gyülekezetet. Szabó Mózes tanító az igehirdető. Szőnyi Sándor, az ifjú – éppen csak hogy végzett – tanár a gyülekezetszervező, Ádám Jenő a kórusvezető, Berecz Ottó tanító, ezermester, aki ágydeszkából, fémhulladékból, csontdarabokból zongorát és harmóniumot fabrikált. *E négy református tanító volt a krisztusi világosság a szibériai sötétségben.*

Ádám Jenőt a honvágy – sikeres szökésre készítette. Az orosz polgárháború poklán át 12 000 kilométert vándorolt előbb Szibéria csontszaggató hidegében, majd a sivatagok hevében. Kár volt sietnie. Mire két év múlva hazaérkezett, társai is megjöttek. Ők azonban a Csendes-óceánon és a Vörös-tengeren át... – Azonban ez az út is hozzá tartozott az ő nevelőiskolájához.

1921-től Kodály legkedvesebb tanítványa. 1929-től 30 éven át a Zeneművészeti Főiskola professzora. Híressé vált rádió-előadásait az egész ország hallgatta. Amit ma „Kodály-módszer”-nek neveznek, azt ő dolgozta ki. (A nagy mester – míg élt – mindig helytelenítette az elnevezést.) Nyolc osztály részére írt énektankönyvet. Itthoni „jutalma” az volt – ekkor már a kommunista-szocialista hatalomelbitorlás éveiben vagyunk –, hogy valamennyit zúzdába vitték. A sok kifogás egyike, hogy szerepel benne a híres „Hadnagy uram, hadnagy uram...” kezdetű dal. Ezt a hivatalosok szerint így kellett volna közölni: „Hadnagy elvtárs, hadnagy elvtárs...”

Ádám Jenő történelmi érdeme, hogy a külföldet majmoló műdalokkal szemben feltárta, bemutatta és népszerűsítette a magyar zenei dallamvilágot. Életének kritikus pillanatára így emlékezik Máté János professzor, az egykori tanítvány: „Amikor a leverett forradalmat követően újra elkezdődött a tanítás a Zeneművészeti Főiskolán, Ádám Jenő így szólt tanítványaihoz: „Tankokkal leverhették a forradalmat, de a zenében a magyar nép a nagyhatalom. A Szovjetunióban is magyarul kell előadni a Psalmus Hungaricus...” Bár ez évben még megkapja a Kossuth-díjat, közlik vele, hogy nyugdíjazzák. Vegye tudomásul, hogy „nem alkalmas a magyar ifjúság tanítására!”

Sok – zoltárookra, dicséretekre írt – kórusműve után művészete egyre inkább a református templomokban teljesedik ki. Itthon és külföldön tanít, tanácsol, lelkesít, sőt Igét hirdet. Sok lelkészt, kántort ajánlékoz meg egy-egy „kis” kórusal, amit néhány ember is élnekelhet. *Vegyük elő Ádám Jenő énekeit, kánonait, kórusműveit. Legyen új reneszánsza a magyar református egyházi éneklésnek.* Ezzel tudunk gátat vetni a kegyes giccсарadatoknak is. (Ezek újratermelődnék a szovjet csasztyuskák és az amerikai dalok hatására.) Énekeljünk magyarul Isten dicsőségére!

A tanítvány és művésztárs Szokolay Sándor így emlékezik: „Ádám Jenő, ez a név Szimbólum, Példakép és Fogalom. Lángoló lelkű nevelő Ő. Árad belőle az Erő, a Szeretet, Féltő Szeretet!...”

(Megköszönjük a szigetszentmiklósi Ádám Jenő archívum; Vöő Imre igazgató úr és Székely Miklós tanár úr segítségét.)

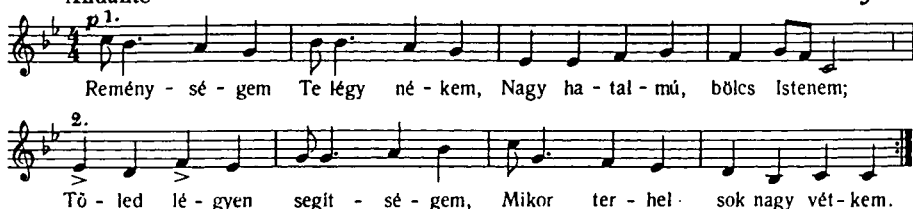
Papp Vilmos

Ádám Jenő: Reménységem

Rimay János

KÁNON
Andante

Ádám Jenő

Remény - sé - gem Te légy né - kem, Nagy ha - tal - mú, bölcs Istenem;
Tő - led lé - gyen segít - sé - gem, Mikor ter - hel - sok nagy vét - kem.

A kálvinista magyarság kiskátéja – részletek –

Minek köszönhette a reformáció csodálatosan gyors elterjedését Magyarországon?

Több történelmi és társadalmi tényező együtthatásának: a mohácsi csatavesztés, 1541-ben Buda eleste, a török hódoltság fölírta a nemzetet: az ország pusztulását előidéző, önző és erkölcsileg mélyre süllyedt vezető rétegtől az általuk röghöz kötött, „föllázadt” parasztságig, akik most gyakran három felé adóztak: a töröknek, az elmenekült földesuraknak s a régi egyháznak. Jelentősen segítette a hazai reformáció elterjedését az is, hogy éppen a török hódoltság folytán s a központi magyar kormányzás megszűnte miatt nem érvényesülhetett az országban a „cuius regio, eius religio” – „aki a föld ura, az a hit ura is” – elve, az önálló Erdélyben pedig államvallássá lett a kálvinizmus.

Közelről érintette a reformáció a hazai, most kifejlődő, ill. megerősödő (mező)városi polgárságot, tág teret kínálva arra, hogy önmagát kormányozza, maga válassza meg papját, és saját anyanyelvén hallgassa és olvassa Isten Igéjét.

Miben van a magyarországi reformáció legnagyobb jelentősége az ország sorsát illetően?

Abban, hogy erkölcsileg fölírta, magába nézésre, s ezáltal lelki-szellemi megújulásra készítette a nemzetet. A reformátorok nyíltan hirdették, hogy az ország pusztulásának, romlásának – hasonlóan az ószövetségi zsidó nép rabságához – az oka az, hogy a nemzet elpártolt Istentől, bűnökben él, s a szabadulás egyetlen útja számára az erkölcsi megújulás, a megtérés Istenséghez, visszatérés a Biblia tanításaihoz. Amint a bibliafordító Károli Gáspár meg-

fogalmazta Két könyv című munkájában, 1563-ban: az, hogy „Magyarország a török birodalma alá adatott, nem történetből (=véletlenül) vagon... hanem mindezek a nagy és hatalmas Istentől vagnak, ki azt mondja az Ésaianál az Ó szent Fiának: valamely ország és nemzetség neked nem szolgál, el kell annak pusztulnia”.

Mi a magyar reformáció művelődés-történeti jelentősége?

Az, hogy a könyvnyomtatás lehetőségeivel is elve megteremtette a nemzeti nyelvű egyházi irodalmat (bibliafordítások, vita-iratok, prédikációk, Írás-magyarzatok), a magyar nyelvű tudományos irodalmat (első magyar történelmi, növénytani, mennyiségtani, orvosi, nyelvtani, helyesírási művek stb.) és a világi szépirodalmat (historiás énekek, széphistóriák, énekszövegek, magyar nyelvű színművek). Mindezekhez pedig megteremtette „az Egyház veteménységkértjeit”: a részben nemzeti nyelvű, korszerű európai műveltséget nyújtó protestáns iskolarendszert, amelyben – a re-

formáció demokratikus társadalomszemlélete folytán – hely jutott a városi polgárság, sőt a jobbgátság gyermekeinek is. A 16. században az ország latint is tanító 168 iskolájából 134 volt protestáns.

Melyek a reformáció századában megalakult, a magyar nemzeti művelődésben kiemelkedő szerepű protestáns iskolák?

A pápai Református Kollégium (1531-ből; neves tanulói: Jókai, Petőfi, Nagy László, Rab Zsuzsa, Csoóri Sándor stb.); a sárospataki (szintén 1531-ből; itt tanult: a költő Gyöngyösi István, Bessenyei György, Kazinczy Ferenc, Csokonai, Erdélyi János, Szemere Bertalan, Tompa Mihály, Móricz Zsigmond stb.); itt tanított Lorántffy Zsuzsanna meghívására négy évig – 1650–54 között – az apai ágon magyar származású európai hírű nevelő, Comenius Ámos János; a debreceni Református Kollégium, (1538-ból; hírneves diákjai: Csokonai, Fazekas Mihály, Kölcsey Ferenc, Arany János, Ady Endre, Móricz Zsigmond, a szobrászművész Medgyessy Ferenc, Szabó Lőrinc, az atomfizikus Bay Zoltán, az író Sarkadi Imre stb.). A 16. században létesült a békési és a mezőtúri református gimnázium is: első rektoruk az európai hírű Szegedi Kis István volt. Miskolcon is alakult református kollégium 1560-ban, a mai Lévy József Református Gimnázium elődjeként.

Mely református kollégiumok töltöttek be még fontos szerepet a magyar művelődésben?

Az 1622-ben Gyulafehérvárott alapított, majd Nagyenyedre költözött, máig fennálló Bethlen Kollégium; neves diákjai: Bod Péter irodalomtörténész, Bolyai Farkas, Kőrösi Csoma Sándor, a festőművész Barabás Miklós, az író Kemény Zsigmond, Jékely Zoltán, Sütő András stb.

Az 1672-ben alapított Székelyudvarhelyi Református (Székely-Mikó) Kollégiumban tanult többek között a különben katolikus költő és nyelvész Baróti Szabó Dávid, a történetíró Cserei Mihály, a néprajztudós Orbán Balázs, az író Benedek Elek és Tamási Áron. Sok jeles író, tudóst nevelt föl (Szabó Dezső, Jékely Zoltán) a kolozsvári Farkas utcai és a marosvásárhelyi református kollégium is. Híres a máig fennálló kollégium Zilahon, Ady Endre alma matere, továbbá a rév-komáromi (Komarno) egykori református kollégium: Jókai Mór iskolája.

(Megjelent Békésben, 1998-ban, a kötetet szerkesztette: Dr. Szilágyi Ferenc)

A Magyar Református Presbiteri Szövetség 3. Országos Konferenciájának 90 résztvevője negyven egyházközségből Isten iránti hálával és a szolgálatot végzők iránti köszönettel jegyzi fel, hogy Isten az ő szolgálói keresztül mire tanította őket a konferencia négy napja alatt.

Mikó László áhítat közben

1 A konferencia alaphangját a Jézus főpapi imádságában kifejezett kérés adta meg: Nem azt kérem, hogy vedd ki őket a világból, hanem hogy őrizd meg őket a gonosztól. Ebben rejlik személyes és közösségi megújulásunk és megmaradásunk gyökere is. Ezért volt a konferencia főcíme: *A hívő ember a világban.*

2 Jóllehet a világot a Sátán birodalmának érezzük, de az Ige tanítása szerint a világot Isten teremtette, és ha az a bűn által meg is romlott, de mégis az Ő dicsőségének színtere kell legyen. Ezt azonban csak úgy érthetjük el, ha az egyház és benne mi, presbiterek, ismerjük és értjük a szekuláris társadalom mozgásának rendjét, és ennek alapján a misszióra stratégiát alakítunk ki, amely az örök örömezetet az adott körülményeket és lehetőségeket figyelembe véve hirdet. Ennek fontos eleme a kapcsolatteremtés (*kommunikáció*), amelybe beletartozik a „nyelvtanulás” is, vagyis az, hogy a „kánaáni nyelvűeknek” meg kell tanulniuk az örömezetet a szekuláris világ nyelvén is elmondani tudni, de az is, hogy a szekuláris világból a „Kánaánba” vágyóknak meg kell tanulniok a kánaáni nyelvet: a teológiát. Igen fontos azoknak

a kapcsolatteremtő és -tartó eljárásoknak, módszereknek az elsajátítása és alkalmazása is, amelyeket a technika nyújt számunkra is. Fontos jelzés, hogy *a misszió mindig akkor vett lendületet, amikor kommunikációs forradalom zajlott le a világban*: az ókori Róma hírközlési rendszere, majd a könyvnyomtatás és ma az elektronikus média és a világháló, vagyis amikor „kisebb” lett a világ, hogy Isten dicsősége növekedjék.

A keresztyén embernek nem szabad benyugodnia sohasem a világ adott állapotába, hanem Isten dicsőségének növekedése, egyre nyilvánvalóbbá válása érdekében küzdenie kell. Isten soha nem mondott le a világról, amelyet az Ő Fiának ajándékozott, de a Fiát is a világnak, hogy aki hisz Őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.

3 A hívő emberre a világban váró veszelmek közül részletesen foglalkoztunk azokkal, amelyek kihasználva az emberek közösség iránti vágyát, olyan közösségekbe vonják a magányos embert, amelyek nem Istenhez közel, hanem Istentől elvezetik a híveiket. Megtanultuk, hogy sokszor nehéz megkülönböztetni ezeket a kö-

Balla Tibor elnöki megnyitóját tartja

zösségeket, mert az eltérő megnevezések (pl. történelmi és nem történelmi egyházak) olyanokat is a szekták közé sorolnak,

amelyek nem azok. Ezért kísérletet tettünk közösen néhány alapvető meghatározás megfogalmazására. *Veszelmesek azok a szekták, amelyek*

– tagadják a Szentháromságról szóló tanítást, ill. Jézus Krisztus testben megjelent istenfiúságát,

– kiragadnak részeket a Szentírásból, ill. hozzátésznek ahhoz,

– kizárólagosságot követelnek maguknak, és ennek érdekében

– elzárkóznak a társadalomtól, és híveiket is elzárják, nem egyszer szinte börtönszerű módon, amelyből lelki torzulások, testi-lelki károsodások származhatnak.

Ugyanakkor azt is megtanultuk, hogy a történelemben különböző megnevezésekkel, ill. formákban, de sok, lényegében azonos tanításokat valló szektás irányzat működött, sőt megdöbbenéssel kellett felismernünk, hogy ezeknek elemei az anyaszentegyházon belül, gyülekezeteinkben, mi több, saját lelkünkben is felbukkannak. Ezért is tartjuk fontosnak nem csak a szekták tanításainak megismerését, hanem saját önazonosságunk megerősítését Ige- és hitvallásismeretünk erősítése révén.

4 Áldásul vettük azokat a személyes bizonyágtételeket, amelyek az élet egy-egy területén tevékenykedő testvérünk szájából hangzottak el. A személyes mondanivalón túl ezekből a következő általánosítható tanulságokat jegyeztük meg:

a) Szükséges a keresztyén ember tevékenysége a közéletben, hogy példa legyen erkölcsi helyállásban, a tisztességesen végzett munkában, tudva azt, hogy a világ sóvárogva várja Isten fiainak megjelenését, mégha ez első látszatra nem is mindig nyilvánvaló.

b) Szükséges, hogy a keresztyén ember a gyógyító munkában adja azt a többletet, amelyet Jézus a maga gyógyító munkájában például adott: a test gyógyításán túl a lélek halálos betegségét is igyekezzünk gyógyítani, mégha tudjuk is, a gyógyulást, akárcsak a testét, Isten adja. A testi egészség a mai világban szinte bálványá nőtt, és ez számos veszélyes, az Igével és az egészséges tudománnyal ellenkező, varázslásos, kuruzslásos, vagyis a lelket is megromtó módszer alkalmazásához vezet.

c) A művészeti életben különösen nehéz megtalálni azt a határt, ahol a világ csábí-

KONFERENCIA TANULSÁGAI

tó ereje kezd érvényesülni, amire már nemet kell mondani.

d) *A keresztyén tanár (tanító)* annak tudatában végzi a munkáját, hogy Jézus

Dr. Erdélyi Judit szívgyógyász főorvos

megbízásából végzi azt, ezért nem magát, hanem kimondva-kimondatlanul Jézust kell példaképül állítania, és odaélnie tanítványai elé. Szeretnie kell, amit és akit tanít, soha el nem múló szeretettel. Élete során soként bele kell olvadnia tanítványai életébe, hogy azok egyéni „ízét” kibontakoztassa. Ebbe ugyan belefáradhat, kiég-
het, de ha az Úrban bízik, ereje megújul.

e) *A hívő embernek, mint vállalkozónak*

– talentumát nem szabad elásnia,

– tudnia kell, hogy mind talentuma, mind munkájának gyümölcse és jutalma egyaránt Istentől van,

– nehéz helyzeteiben Isten Igéje mutat kivezető utat,

– korrekt viszonyban kell lennie versenytársaival,

– nem szabad kétes ügyletekbe keverednie, hogy ne legyen megfélemlíthető.

f) *A hívő ember mint munkavállaló*

– harmóniában él együtt családjával, gyülekezetével és munkahelyével,

– igyekszik a munkahelyeken is megjelenő magányt oldani életével, szeretetével, bizonyoságtételével,

– Isten segítségével veszi észre a szétdobált világban Isten rendjét, és ennek alapján

– Isten segítségével rendet tart otthon és munkájában, őket is megőrizve a világ szétdobáló hatalmától.

g) *A hívő férfi és nő a házasságban* megtalálja Istentől rendelt szerepét, ha abban versenyeznek, hogy ki szereti előbb és jobban a másikat, amint Krisztus is előbb és mindenkinél jobban szeretett mindnyájunkat. Krisztus szeretetével kell szeretni a férjnek a feleséget.

5 A presbiter órallói szolgálatával kapcsolatban azt tanultuk, hogy

– az órallónak lelki magaslaton kell állnia, hogy kellő áttekintése legyen,

– az óralló feladata a veszély jelzése és a jó hír továbbadása,

– az óralló tisztségét Istentől kapja, ezért,

– az óralló felelősséggel tartozik Istennek és felelős a rábízottakért, a gyülekezetéért, egyházáért.

Az órallónak tudnia kell, hogy ő az elenség elsődleges célpontja.

6 Fontos figyelmeztetésként tanultuk meg az Apostolok Cselekedeteiről frott könyv 16. részét tanulmányozva:

A résztvevők csoportja

– *útonjáró emberek vagyunk*, akiknek az útelágazásoknál dönteniük kell, merre mennek tovább: a keskeny vagy a széles úton,

– a keskeny úton Jézus nyomában járunk, együtt azokkal, akik Jézust követik: nemre, vallásra, nemzetiségre, korra, társadalmi állásra, vagy bármilyen tisztségre való tekintet nélkül;

– valahová tartoznunk kell: vajon mi hol keressük a helyünket? Ahol Jézussal lehet találkozni, mint Lídia, a bűboráros, ahol

Polonyi Gyöngyi előadóművész

együtt imádkozhatunk, vagy rangunknak, korunknak megfelelő bármilyen tisztségű, de nem krisztusi közösségben;

– ahol az Úr munkálkodik, ott megremeg a föld, vajon a mi munkálkodásunk nyomán megremeg-e,

– a rabok ébren vannak és énekelnek, az őr alszik, mi mit teszünk?

7 Köszönettel vettük a hozzászólásokat, bizonyoságtételeket is, de különösen szíven ütöttek minket egy fiatal testvérünk szavai, aki a fiatalok nevében azt kérte, hogy *a presbiterek éljék a fiatalok elé a keresztyén életet*, hisz legtöbbjük azt még a családban sem látja, és közeledjenek a fiatalokhoz, mégha látszólag, átmenetileg elutasításban is lesz részük.

Megjegyeztük azt a hozzászólást is, amely szerint a tudomány azt a látható világot vizsgálja, amely a láthatatlanból állt elő.

(Folytatás a 10. oldalon)

(Folytatás a 9. oldalról)

Örömmel állapítottuk meg, hogy a konferencia iránt sokan érdeklődtek, és ezért – ez már szomorúságunkra szolgált – nem tudott minden jelentkező azon részt venni. Úgy gondoljuk azonban, hogy lényegében ugyanezzel a tematikával lehet kerületi, megyei, körzeti konferenciákat rendezni, hisz bizonyára szerte az országban lehet olyan orvosokat, mérnököket, vállalkozókat, iparosokat, férjeket és feleségeket találni, akik készek bizonysgot tenni arról, hogy mit jelent munkájukban, életükben az, hogy ők Jézus Krisztus tulajdonai. Ajánljuk tehát, hogy rendezzenek Testvéreink hasonló tematikával konferenciákat.

(Elfogadta a 3. Országos Presbiteri Konferencia 1999. szeptember 10-én Tahiban, a Sion Hegye konferenciaterp új templomában.)

Gondolatok

Igazi előkészület nélkül nem lehet, vagy hiábavaló templomba menni. Az előkészület az a korsó, amivel az épülés mély kútjából merítünk. Szegény szomjas ember, aki epedve nézi a mélyben buzgó forrást, de nem tud meríteni belőle... Az előkészület a léleknek áhítatos kismulása és átlátszóvá tétele. A nap bármilyen főséges, háborgó vízben nem tud tükröződni. De ha csöndes a víz, akármilyen sekély is, olyan mélyen mutatja a napot, aminő magasan ragyog az.

Semmi sem olyan természetes a keresztény ember előtt, mint az, hogy ez az egész világ egy lelki országért van. Azt hordozza, táplálja, érette teremtett s nélküle nem lenne létének értelme. Ez a lelki ország, vagyis Isten országa az Isten teremtői és kormányzói munkásságának legfőbb tárgya és egyetlen célja. Ennek a lelki országnak a törvénye az, hogy magvát, törzsökét a Krisztusban elválasztott és benne élő egységgé szervezett valóság alkotja: a láthatatlan anyaszentegyház.

Ravasz László

Igazság, békesség,

Kolossé 1,19–20

Nemrégiben egy baráti együttléten voltam, ahol az előadó arra kereste a választ: elérhető-e minden ember számára az általa teljesnek tartott igazság? Létezik-e olyan társadalom, amelynek sok, vagy talán minden tagja azt érezheti, nem gátolják egyéni igazságának kiteljesedésében? Van-e az egyének, a különböző közösségeknek vagy népeknek lehetősége arra, hogy vélt vagy valós igazságát megvalósulni lássa? Elképzelhető-e olyan világ, melyben egyetlen egyén, közösség, nép igazsága sem csorbul, amelyben nem éri őket méltánytalanság, igazságtalanság?

A kérdés igen bonyolult már amiatt is, mivel igen nehéz meghatározni, hogy ki mit ért igazság, igazságosság alatt, másrészt elég nehéz megjelölni azt, minek is kellene bekövetkezni ahhoz, hogy ezt megvalósulnak tekinthessük. Azt nem lehet reális célként elérhetőnek tekinteni, hogy minden egyén és közösség háborítatlanul elérhesse és megvalósíthassa elképzeléseit, „igazságát”, hiszen ennek legnagyobb akadálya éppen az, hogy különbözőek vagyunk és emiatt különbözőek érdekeink és elképzeléseink. Pontosan emiatt ütközik ez akadályokba, hiszen saját igazságom, igazságunk megvalósítása szüntelen a mások érdekeibe, igazságába ütközik.

Az előbb említettek, valamint gondolkodási formáink és rendszereink különbözősége miatt így igazságunk többnyire csak hozzánk, vagy világunk egy részének szereplőjéhez kötődhet, tehát relatív; az abszolút, minden ember számára elérhető igazság, igazságosság földi világunkhoz nem kötött, az emberi gondolkodás eszközeivel nem kezelhető, a transzcendentálishoz, a hit fogalmához kapcsolódó kategória. Azt kell ugyanis elhinnünk, hogy igazságunk relatív voltával szemben létezik ilyen tőlünk független, felettünk álló, teljes, abszolút igazság. Mi, keresztények azt valljuk, hogy ez Istenben teljeseedik be. Természetesen ennek elfogadása nehéz, főleg a mai kor embere számára, aki könnyen leírja és idejétmúlttnak tartja a hitbeli kategóriákban való gondolkodást. Ezért nincs hitetlen állapotban esélye arra, hogy relatív egyéni és közösségi igazsága Isten abszolút igazságának, igazságosságának elfogadásában abszolúttá, megvalósulttá válhasson.

Van azonban igazságunk érvényesítésének egy másik útja, mely nem vezet ugyan

minket – ember voltunk miatt – az Istenben megtestesülő teljességre, azonban járható. Ez pedig az az út, amelyre akkor léphetünk, ha elhiszük és elfogadjuk az Isten-ember Jézus Krisztust és az Ő példáját, hozzá térünk, majd az általa kijelölt úton, az általa ígért és elküldött Szentlélek, Isten Lelkének vezetésével közelítünk és közelítjük igazságainkat egymáshoz. Ennek során le kell mondanunk „vélt”, vagy valós igazságunk egy részéről azért, hogy a „másik” igazsága is érvényesülhessen. Békességre törekszünk, sokszor, csaknem minden esetben a saját igazságaink egy részéről történő lemondás segítségével. Amennyire logikusnak tűnik „kívülről” az, hogy a békesség érdekében egyének

Dr. Bodnár Ákos főgondnok

és közösségnek le kell mondania az őket különböző részigazságaik miatt egymástól elválasztó elképzeléseik, cselekvéseik egy részéről, annyira érthetetlen, hogy amikor rólunk van szó, mennyire idegennek tűnik ez számunkra. Pedig a világ népessége egyre szaporodik, a világ globalizálódik, hiú remény abban bizakodni, hogy javulni fognak egyéni és közösségi igazságaink érvényesítésének feltételei. Hogy más példát ne mondjak: alig elképzelhető, hogy ugyanabban a térségben egyszerre és egyidejűleg megvalósítható Nagy-Magyarország, Nagy-Románia, Nagy-Szerbia, és a napjaink valóságában szinte tragikomikusnak tűnő, egyesek számára célként kitűzőtt Nagy-Albánia eszménye!

Közben nap mint nap meggyőződhetünk

(Folytatás a 11. oldalról)

1. Akik Isten Országát építésében Jézussal munkálkodtak, azok kivétel nélkül általa megszólított, neki igent mondó, követésére egyértelműen elszánt emberek voltak. A tanítványság kritériuma nem a pillanatnyi társadalmi pozíció, szakképzettség, anyagi bázis volt, hanem az, hogy „mindent otthagya követték Őt”. Akit tehát ma szolgálatra választunk, az legyen Krisztushoz tartozó, az övével egy irányba haladó.

2. A Krisztus szolgáinak időközben, szolgálatuk teljesítése alatt rendelkezniük kellett önazonosság-tudattal.

Voltak kritikus pillanatok a tanítványok életében, de a Mester jelenlétében készségesnek kellett lenni az önellenőrzésre. Útközben is kontrollálni kellett, mit jelent szolgálatban lenni: „Nem ti választottatok engem, hanem én választottalak titeket” (Jn 15,16). Akiből ez az önazonosság és küldetéstudat ellenőrzésének készsége hiányzik, azt ne indítsuk útnak.

3. Az Úr Jézus tanítványai elküldhetőek

voltak. A szükséges időben a Mester által megjelölt útra és általa szabott módon küldte őket. Nem olvasunk húzódozásról e tekintetben. Nem úgy álltak a küldetéshez, hogy „a másik is hozzáférjen”.

Áldozatkészség és odaszánás nélkül szenvedés és küldetés, közös teherhordozás helyett maga a küldött válhat teherre.

4. Az Úr tanítványaival egyeztetve programját. Ismertette a koncepciót, s tanította őket, hogy ebben az „Isten országa koncepcióban” gondolkodjanak. Ehhez a nagy egészhez mérten kaptak részfeladatot, de feladat nélküli tanítványság nem volt. Dolgoztak a kenyerek megsaporításakor a szétosztásban, a tömeg csoportonkénti leültetésében. Kellott valaki, aki előhossa a gyermeket, akinél ott volt a kevés kenyér és a hal. Nem ők tettek csodákat, de Jézus igényelte a szolgálatukat a csodatételek során, s így mentek szerte kettesével hirdetni az evangéliumot.

A csak gyűléseken és istentiszteleten részvétel is szolgálat, de presbiternek lenni nem

ennyi. Legyenek az Isten egyháza koncepciójában gondolkodásra készségesek. Akik tudni akarnak a gyülekezeti élet terveiről, s részt akarnak vállalni a kivitelezés során.

5. A kiküldött 70 tanítvány esetében egyértelmű volt az, hogy a kettesével küldetést teljesítők nem magánakcióként végezték szolgálatukat, mert visszatértek Jézushoz, a közösséghez. Boldogan adtak számot a megtett útról: betegek gyógyultak, ördögök távoztak. S együtt értékelték a Mesterrel.

A számadásra képtelen, a közös értékelésre – hibákra, és eredményekre egyaránt – nem nyitott emberek aligha alkalmasak tervek készítésére és a felelősségteljes szolgálatvégzésre.

Legyen hát bátorságunk és alázatunk azokra nézni, s azokban gondolkodni a tisztújítás kiszabott időszakában, akik a Mester szempontjai szerint képesek mint az Ő tanítványai elvállalni és folyamatosan végezni a presbiteri szolgálatot.

(Ramocsaháza)

Gaál Sándor

NYITOTT SZEMMEL

PILLANTÁS BEFELÉ...

A „Nyitott szemmel” rovatban általában a körülöttünk lévő, reánk sok káros hatást árasztó világra figyeltem, s írtam meg reflexióimat lapunk korábbi számaiban. De nemcsak kifelé, befelé is érdemes néha tekinteni: Egyházunk életébe, gyülekezeteink életébe is.

Lapunkban dr. Cseh József presbiter testvérem rendszeresen közöl bibliáoravázlatokat. Saját tapasztalatából teszi, hiszen ő maga is vezet bibliakört gyülekezetében. De felvetődött bennem a kérdés: vajon hány magyar református gyülekezetben vannak hasonlóan mozgalmas, élő bibliáorák?... Pedig most már lehetnének! A múlt rendszerben, amikor a hatóság a lelkipásztort felelőssé tette azért, ami esetleg a bibliórán elhangzott (s ami a Pártnak nem tetszett!), érthető, hogy a lelkes nem akart vállalni kockázatot. A bibliáorák emiatt vagy megszűntek, vagy istentisztelet jellegűvé váltak (igehirdetés, éneklés, beszélgetés nélkül)... Jóllehet a bibliáóra, mint a XX. században bevezetett újfajta gyülekezeti alkalom – éppen arra született, hogy a Bibliáról beszélgetni lehessen!

Valaha (néhány emberöltővel ezelőtt) az volt a természetes, hogy a „hívek” ellentmondás, vita nélkül elfogadták azt, amit egyházuk papja igehirdetésében (prédikációjában, igemagyarázatában) elmondott. Más kérdés, hogy gyakorta az életére vonatkozó következtetést nem vonta le belőle – de elvileg elfogadta. Századunkban azonban a legkülönbözőbb és egymásnak is gyökeresen ellentmondó szellemi hatások érik a gyülekezetekhez tartozókat is! A felekezeti határok elmosódtak az úgynevezett „laikusok” körében; hasztalan próbálják egyesek a kerítéseket foggal-körömmel védelmezni... De nemcsak ezért jutnak el az Egyház népéhez egymástól eltérő igemagyarázatok, hanem saját kereteinken belül is eltérő irányzatok léteznek. Hagyományosan református (hitvallásos), fundamentalista, vagy éppen liberális beállítottságú igemagyarázatokat hallhat az, aki több gyülekezetben is megfordul. De magyarázzák ám az Írást okkult irányzatok, sőt a materialisták is a maguk módján! Hol beszélje meg a benne felmerülő kérdéseket a hívő, vagy éppen a még csak istenkereső ember? A Bibliát olvasni

kezdő ember hamar úgy jár, mint a szerencsen kincstárnok (Csel. 8,31). Meg lehet magyarázni valakinek az Ige üzenetét, ha az ő kérdéseit (netán ellenvetéseit) nem hallgatjuk meg? Nem csodálkozhatunk rajta, ha az érdeklődő, vagy kételyekkel, kérdésekkel küzdő atyánkfia elmegy gyülekezetéből olyan helyre, ahol szóbaállnak vele. A XX. század szülötte önállóan gondolkodó lény – akkor is, ha eljutott a Jézus Krisztusban való élő hitre, meg akkor is, ha még nem tart ott. Az „ex cathedra” jellegű beszéd ritkán lesz a hallgató számára Igévé, azaz isteni üzenet. Személy szerint magam is arról teszek bizonyosságot, hogy testvéri beszélgetések (köztiük bibliaköri alkalmak) során tértem meg, miután meghallgatták az én ellenvetéseimet is, s többet adták meg reá a választ (1Kor 14,24) a Biblia alapján... Arra pedig, hogy alaposabban foglalkozzam igéértelmezési, teológiai kérdésekkel – szintén a bibliaköri beszélgetések sarkalltak, ahol újabb és újabb kérdések merültek fel, s melyeket illetően tájékozódni, tehát tanulni kellett!... És ez az áldott hatású bibliakör, amelyben Krisztus útjára indultam – a pártállam idején, egy református gyülekezetben működött. Nagy dolog volt, hogy lelkipásztorunk merte vállalni értünk a felelősséget! Mennyivel inkább kellene élni a lehetőséggel most, amikor a korábbi veszélyektől megszabadította Egyházát az Úr...!

Kövespataki László

„ÉBREDJÜNK, HALADJUNK, MŰVELŐDJÜNK!”

Ez a felszólítás a soproni Magyar Társaság ötvenéves jubileumán, 1840-ben hangzott el az ifjúsági főtitkár ünnepi beszédében, mint a társaságnak és a századnak a jelszava. Az ünnepi gyűlés jegyzőkönyve büszkén nevezi társaságukat az „első félszázados magyar társaság”-nak, s felsorolja a többi hasonló, a magyar felvilágosodás korában létrejött társaságot, megjegyezve, hogy ezek mind „elenyésztek” időközben, a cím tehát csak őket illeti meg, mint Bessenyei György „Egy magyar társaság iránt való jámbor szándék”-ának öt évtizedes múltra visszatekintő megvalósulását. Azt is megtudjuk a jegyzőkönyvből, hogy az ünnepség vendégei közt ott volt Páparól is két professzor, **Bocsor István** és **Tarczy Lajos**.

Bocsor István

Pápan ekkor még nem volt ilyen nyelv-művelő és irodalmi társaság, amilyen akkor már sokfelé működött az országban. Csak a következő évben kezdte meg munkálkodását a pápai Képzőtársaság, de rövidesen a legjobbak között emlegette az ifjúság életével sokat foglalkozó reformkori sajtó. Széchenyi lapja, a Jelenkor számolt be első tanévzárójukról: „Az örömműnnepet Tarczy Lajos oktató, akadémiai rendes tag beszéde nyitja meg rövid, de velős szavakkal.” Megtudjuk a lapból, hogy bár ötvenet alig halad meg a tagok száma, s munkálkodásuk ideje alig 4 hónap, pályamunkáik „néhányá bármelyik zsebkönyvünket is csak díszíthetné”.

A következő tanévben már több, hamarosan országos hírre jutó tagja volt a társaságnak. **Petőfi** már ezen a tavaszon járt Pápan, meglátogatva rokonát, a későbbi jó nevű festőművészt, **Orlay Petrics Somát**, de az említett örömműnnepet nem várta be. Csak ősszel tért vissza Páparára, hogy abban a tanévben azután a Képzőtársaság egyik legsikeresebb tagja legyen: „itt némileg csillámlani kezdett csillagom” – tudósítja volt selmeci barátját –, „Tarczy, a derék Tarczy az, kinek mindent köszönhetek. S így vagyok itt Pápan, s noha tengődöm, de mégis itt vagyok, és némi reménnyel, hogy dabit Deus his quoque finem (idézet Vergiliusból: Isten megadja a végét, ti. a szenvedéseinek). Jó reményeinek az okára is rámutat: „Édes örömmel függök serdülő Képzőtársaságunk növekedésén, és az valóban növekszik.” Közben már összebarátkozott a társaságban az ugyancsak új pápai diákkal, **Jókai Mórral** és annak a lakótársával, a későbbi pápai professzorral, majd igazságügyi miniszterrel, **Kerkapoly Károllyal**; másik szerett professzorunk, **Bocsor István** ifjú sógorával, **Kozma Sándorral**, a polgárosodó ország későbbi első főügyészével és a többiekkel, akikről Jókai nagy elismeréssel beszél visszaemlékezéseiben. Kétségtelen, hogy kettőjük nevét mindig tisztelettel emlegették a későbbi pápai diákok is, a Petőfi és Jókai vezette diákkoradalmat pedig talán sehol sem ünnepelte nagyobb lelkesedéssel a későbbi korszakok ifjúsága, mint Pápan. Itt mindig nagy ünnep volt március tizenötödike, akkor is, amikor tiltották, akkor is, amikor máshol esetleg a közöny homályosította el a ragyogását. A kései diákutódok is mindig rájuk emlékezve léptek a diákság nagyszerű önkéntes tömörülésébe, a pápai diákélet legfontosabb eseményeit irányító Képzőtársaságba. Ennek a korszakaiban is voltak, mint minden diákegyesületében virágzó és kevesebb virágot hajtó évek, de biztosan sokan elmondták róla, amit Jókai írt egyik, a Képzőtársasághoz küldött későbbi levelében: „Áldott legyen a láng, mely utamra rávilágított!” Ez a mondat olvasható kőbe vésvé az írónak a kollégium előtt álló mellszobrán, de eredetijében még így folytatódik: „és áldott a kéz, amely arra rávezetett!” Biztos vagyok benne, hogy itt Tarczy Lajosra gondolt, akiről mint a legkitűnőbb pápai tanárról beszélt egyik visszaemlékezésében: „Tankönyve ma is használható. Akkor ez volt az egyedüli nyomtatott fizi-

ka. Hát még az előadása! Azt élvezet volt hallgatni!” A társaság 1845-ben megjelent kis zsebkönyvének az előszavában korunkig érvényes módon fogalmazta meg Tarczy a korszerű, demokratikus diáktársaság feladatait, hangsúlyozva az ifjúság kezdeményező szerepét; azt, hogy a társaság az adott iskolai tananyag hiányait hi-

Tarczy Lajos

vatott pótolni; hogy az ifjúság önképzésének szabad viták keretében kell folynia. Az ifjak őt kérték fel tanárelnöknek, amit „mint ifjúság barátja” szívesen vállalt, „úgy lévén meggyőződve, hogy csak a magány szorgalom minél hívebb ápolása s élesztése által lehet az értelmi súlyt folyvást magasabb fokra emelni – mire nekünk magyaroknak oly kiváltképpen szükségünk van.” A Tarczy Lajos által mutatott úton járva hívta meg ünnepi előadónak a 100. évét ünneplő Képzőtársaság ifjúsága korunk nagy „önművelőjét”, **Németh Lászlót**, aki ugyanennek az önkéntes művelődésnek a szószólója volt nagy tetszéssel fogadott ünnepi beszédében: „Ebben a körben annyira vagy, amennyire csinálsz, képviselsz, alakítasz valamit... Az önképzőkör az iskolai élet nagy közös aulája, ahol a terhét hordó, érdeklődő, kutató diák önálló szellemmé egyenesedik.” Jó lenne, ha ez a művelődési vágy ma is ilyen társaságok, önképzőkörök létrehozására ösztönözné református iskoláink ifjúságát, mert erre „kiváltképpen szükség” lenne ma is.

Dr. Bodolay Géza

SZEMELVÉNYEK EGY EGYHÁZMEGYEI KÖZGYŰLÉS IRATAIBÓL

Amint arról *Szövetségünk életéből* c. rovatunkban is beszámoltunk, Szövetségünk elnöke részt vett és felszólalt a *békési egyházmegye közgyűlésén*. Ez alkalomból megkapta a közgyűlésre készült, előre sokszorosított jelentéseket is. Érdemes ezekben tallózni. Minden hozzáfűzés nélkül közlünk sorokat a különböző jelentésekből:

„1/1997. A Presbiteri Szövetség megyei rendezvényei és kisköri alkalmi megkezdődtek.” „2/1997. Közéleti gyakorlattal rendelkező presbiterok sajátítsák el az egyházi hagyományokat.” Ugyanebben: „A presbitériumoknak közös megbeszélés. Az újonnan felállt presbitériumoknak kell jövő tavasszal rendszeresítenünk ezeket a találkozókat.” „38/98. Kiskörök munkájának összehangolt szervezése: A Presbiteri Szövetség területi szervének feladata.” „10/98. A presbiteri tisztújítással kapcsolatos sok kisköri és egyéb alkalom miatt a külön presbiteri csoportok felkészítése a tisztújítás utánra maradt.”

Ezeket kívül még 7 határozat foglalkozott a presbitériumok létszámával és a választások előkészítésével.

Idézetek a különböző jelentésekből:

„Közgyűlésünk most ülésezik utoljára ebben az összetételben. Legközelebb az újjáavasztott és a megfáradtak helyébe lépett új küldöttek fogják egyházmegyénk helyzetét vizsgálni és szavazatukkal meghatározni.” Az egyes gyülekezetek értékeléséből: „A vasárnaponként zsúfolásig megtelt templomban Igét hallgató gyülekezetnek aktív presbitériuma van” (*Békéscsaba*). „A lelkipásztor sok gonddal és nagy erőfeszítéssel végzi sokféle szolgálatát, a gondnokban és a presbitérium több tagjában megértő munkatársat, lelki testvért talált” (*Déaványa*). „A presbitereknek a körzeti munkában aktívabban kellene részt venni” (*Gyoma*). „A gyülekezetnek aktívabb presbitériumra lenne szüksége lelkésze egyházkerületi szolgálata miatt” (*Gyula*). „Minden gyülekezetben munkatársakra van szükség, akikkel a lelkész megosztja a munkát...” (*Köröstarcsa*). „A presbitérium nem óhajt a lelkéssel tovább szolgálni. A presbitériumi létszám meghatározását a lelkész kényszerítette rájuk” (*Kötegyán*). „Nagyon szép presbiteri helytállással, az élni akarás jeleivel találkozunk a gyülekezetben” (*Kúnágot-Magyarombegyháza*). „Az egyházme-

gyében egyedülálló módon szervezett ifjúsági gyülekezetet, illetve presbitériumot talált itt a bizottság” (*Mezőgyán*). „1999-ben a választások Istenre figyelő, jó lelkiismerettel elvégzendő munkájára készülnek” (*Okány*). „A lelkipásztor házaspárral teljes mértékben egyetértő és együttműködő gyülekezeti mag mágnesként gyűjti össze az egyetértést vállalókat...” (*Orosháza*). „A helyettes lelkész a presbitériummal és a gyülekezettel jó összhangot talált. Közösen igyekeznek végezni a gyülekezetre váró feladatokat” (*Sarkad-Újtelek*). „... Csak a presbiteri bibliaóra maradt meg” (*Sarkadkeresztúr*). „A gyülekezet gondnokának, pénztárosának és presbiteri jegyzőjének helytállása következtében itt a Békéssámsomból átjárt lelkésznek csak a lelkészi munkával kell törődnie” (*Tótkomlós*). „A presbiteri konferenciákon való részvétel tényét örömmel állapította meg a bizottság” (*Zsadány*).

A missziói jelentésből: „A gyülekezetek szolgáló közössége szintén az idősebb testvérek közül kerül ki. A presbitériumok átlagéletkora az egyházmegyére vetítve 64,3 év. Legidősebb Tótkomlós presbitériuma: 72,5 év, legfiatalabb Mezőhegyes presbitériuma: 51,1 év. (...) Vannak egyházközségek, ahol huszonéves presbiterok is találhatóak. A megye legidősebb presbiter 93 éves volt, a legfiatalabb 23 éves. (...) Magába kell szállnia a gyülekezetnek, lelkésznek, gondnoknak, presbitériumnak: mit tettünk a folytonosságért. (...) A missziói bizottságok, presbitériumok, gondnokok is felelősek a lelkész mellett, hogy valóban használható munkatervet készülnének, 36-ból ne csak 10 esetben.”

A katechetikai jelentésből: „Kérem, válaszoljanak az egyházmegyei küldöttek és a presbitériumok: személy szerint mit tettek a gyermekek és ifjak megkeresésében, befogadásában, és megtartásában?” A tanulmányi jelentésből: „Örömteli újdonságként számolhatunk be a presbiterképzés alkalmairól. A gyulai egyházmegyei konferencián 98 fő, a kisköri konferenciákon pedig 10 helyszínen összesen 348 fő vett részt. (...) Sajnos a gyülekezetitől eltérően a lelkészi kiskörök létrejötte nem hozott látványos eredményt.”

Örömmel olvasnánk részletesebb beszámolót a békési presbiteri konferenciákról!

Még egyszer a Presbiteri Füzetekről...

Lapunk legutóbbi számában hírt adtunk arról, hogy megjelent a Presbiteri Füzetek újabb kötete, a 12–14. egyesített kötet, amely a szokásos bibliaismereti és egyháztörténeti fejezeteken túl a tévtanításokkal foglalkozik. Sajnálatos módon a füzet ára tévesen jelent meg, mert az nem 200, hanem 250 Ft-ba kerül. Úgy gondoljuk, még így is elég olcsó ahhoz, hogy minél többen megvehessék.

Többen kívánnak korábban megjelent füzeteket vásárolni. Közöljük, hogy Szövetségünk irodájában még az alábbi füzetek vásárolhatók meg:

1. füzet: Mint minden füzetben, ebben is van bibliaismereti és egyháztörténeti fejezet. A gyülekezetépítésről szóló részben a presbiteri szolgálat jellemzőiről, a presbiterre válás folyamatáról, a presbiteri szolgálati lehetőségek listájáról van írás. Különösen ajánljuk ezt az újonnan jelölt presbiterok részére megvásárolni. Ára 100 Ft.

2. füzet, amelyen ugyan a füzet száma nem szerepel, hanem a „Karácsony” szó, a szeretetszolgálatról szól. Ára 60 Ft.

6–7. füzet: A gyülekezetépítés fejezetben a látogatásokról, a lelkigondozásról vannak írások. Ára: 160 Ft.

9–11. füzet: Ebben a közösségteremtésről és annak ápolásáról vannak írások a gyülekezetépítésről szóló fejezetben. Ára: 150 Ft.

Már kifogyott a

3. füzet, amely az 1996. évi tahi presbiteri konferencia anyagát tartalmazza, amelyben a II. Helvét Hitvallásról elhangzott előadások szerepelnek.

4–5. füzet, amelyben a presbiter és családja, a lelkész és családja és ezeknek a gyülekezettel való kapcsolata a gyülekezetépítési fejezet témája.

8. füzet anyagi dolgainkkal foglalkozik. Külön is kiemelendő, hogy anyagi dolgaink lelki háttérének feltárásán túl gyakorlati összefoglalót ad az egyházközség gazdálkodási kérdéseiről is.

Felhívjuk olvasóink figyelmét, hogy amennyiben kellő érdeklődés mutatkozik kifogyott füzetek iránt (kb. 5-600 db), akkor ezeket újranyomtatjuk, jöllehet már nem tudjuk ezek eredeti árát tartani, de még mindig 200-300 Ft-nál nem lesznek drágábbak. Várjuk az igényléseket!

SZÖVETSÉGÜNK ÉLETÉBŐL...

Augusztus

- 6.:** a Horvátországi Magyar Református Keresztyén Egyház Zsinatán részt vett a Szövetség elnöke.
- 21.:** a szárszói értelmiségi konferencián Szövetségünk elnöke vett részt.
- 28.:** a nagykunsági egyházmegyei területi szervezetünk presbiteri konferenciáján részt vett és előadást tartott *Nagy Kálmán*, az egyházmegye esperese, Szövetségünk főtitkára és *Fazekas Mihály dr.*, területi szervezetünk elnöke is, más szolgálatok mellett. A konferencián mintegy száz presbiter vett részt.
- 29.:** Pécelen volt körzeti presbiteri konferencia, amelyen a Szövetség elnöke tartott előadást a presbiter lelkipásztor melletti szolgálatának felelősségéről.

Szeptember

- 5.:** a Budapest-Rákoshelyi Egyházközség lelkészbeiktató ünnepségén mind Szövetségünk elnöke, mind főtitkára is résztvett.
- 6–10.:** között Tahiban a Sion Hegye Konferenciatelepen a már kész új épületben tartotta Szövetségünk 3. Országos Konferenciáját, amelyről külön is beszámolunk.
- 11.:** Mezőberényben, a békési egyházmegye közgyűlésén részt vett és felszólalt Szövetségünk elnöke is. Ugyanezen a napon Sárbogárdon vérteszaljai területi szervezetünk konferenciáján előadást tartott Szövetségünk missziói titkára.
- 20.:** volt a Presbiter 5. számának megbeszélésére tartott szerkesztőbizottsági ülés, egyben a lapzárta.

LEVELESLÁDÁNKBÓL

Válaszolunk olvasóinknak

Többen érdeklődtek olvasóink közül, hogy mi történik a Szövetség azon tagjaival, akiket a tisztújítás során nem választanak meg presbiternek?

Alapszabályunk azt mondja ki, hogy a Szövetség tagja lehet rendes tagként minden magyar anyanyelvű, vagy magát magyar nemzetiségűnek valló presbiter, pótpresbiter, tiszteletbeli presbiter (továbbiakban: presbiter). (II. 1. pont)

Ennek alapján, amennyiben a presbiterre nem választott testvérünk tiszteletbeli presbiter lesz, akkor semmilyen akadályja nincsen, hogy továbbra is tagja maradjon Szövetségünknek. Amennyiben nem lesz tiszteletbeli presbiter, akkor az Alapszabály II. 2.4. pontja értelmében a „tagsági feltételek alól rendes tagság esetében meghatározott ideig, de legfeljebb a legközelebbi általános tisztújításig, pártoló tagság esetében korlátlan ideig kérelem, javaslat, vagy egyedi elbírálás alapján a szövetségi közgyűlés felmentést adhat.” Ebben az esetben a területi szervezet véleményét ki kell kérni. (Alapszabály III. 7.9. e pont)

Mindennek két megjegyzést teszünk: reméljük, hogy a meg nem választott kedves tagunk korábban olyan jól dolgozott gyülekezetében, hogy feltétlenül tiszteletbeli presbiteri címet kap. Amennyiben ez nem így van, akkor lehet élni a felmentés kérés lehetőségével. A legközelebbi tisztújítás 2001. évi közgyűlésen lesz.

Hozzászólás

Emlékező presbiternek: Dr. vitéz Csia Sándor, 1999/1. sz.

Molnár László ny. MÁV mérnök (Bp.) leveléből. Idézi édesapja emlékét Dr. vitéz Csia Sándor MÁV igazgató-főorvossal kapcsolatosan. (Ő is a MÁV vezérigazgatóságban dolgozott és napi munkakapcsolatban állt vele.)

„1944 év őszén az egyik napi munkaértekezlet alkalmával apám együtt volt Dr. Csia Sándor főorvos úrral. Látták az ablakból, hogy egy nagyobb csoport zsidót hajtottak, tereltek valahová.

Nők, gyerekek, öregek voltak a csoportban és egy előrehaladt állapotos asszony is.

Ezt látta az ablakból a főorvos úr. Lesietett az épületben lévő német katonai vasúti szállítási parancsnokságra, ott hagyva az értekezletet. Főorvos úr a parancsnokságon olyan patáliát csapott, hogy az akkor szolgálatban levő német parancsnok egy egyenruhás katonát leküldött a transzporthoz, annak vezetőjéhez. Az lett az eredmény, hogy ezután az örök nem lökdödték a menetben levőket, az állapotos asszonyt pedig hátra hagyták az utcán, mivel már alig tudott menni. Hogy mi lett az asszonnyal, arra már nem emlékszem apám beszámolójából.

Ez bizony abban az időben volt, mikor mindenki félt, rettegett. Biztos vagyok benne, hogy máskor is, ahol csak lehetett, szót emelt az üldözöttek ügyében.”

GONDOLATOK

Ha másokról bántó dolgokat monddunk, csak szaporítjuk a fájdalmat a világban.

Boileus

• • •

Nincs béke, ha a hozzá vezető út maga nem békés.

Martin Luther King

• • •

Csak egy öröm van a világban, s ez az öröm fegyvertelen.

Áprily Lajos

• • •

Más szabadságát tiszteli, aki szabad akar lenni!

Kazinczy Ferenc

PRESBITER

a Magyar Református Presbiteri Szövetség hivatalos időszaki kiadványa.

Megjelenik ez évben hat alkalommal.

A szerkesztőbizottság tagjai:
Dr. Bodolay Géza, Dr. Ritoók Zsigmond, Hegyi-Füstös István, Dr. Papp Vilmos, Dr. Cseh Lajos, Kövespataki László, Winter Silvia.

Felelős szerkesztő: *Békéfy Lajos.*

Felelős kiadó: *Balla Tibor.*

Szerkesztőség: Magyar Református Presbiteri Szövetség Irodája,
1092 Bp., Ráday u. 28. Tel.: 218-02-66.

A lap a fenti címen írásban vagy telefonon is megrendelhető.

Az egyéni előfizetési díj belföldre évi 360,- Ft, külföldre (a velünk határos országokba) 900,- Ft, Európa és a tengerentúl más országaiba 15\$.

Az előfizetési díj csekken fizethető:

„Magyar Református Presbiteri Szövetség”, Budapest; személyesen is befizethető Szövetségünk Irodájában.

Lapunk fenntartását szolgáló adományait is köszönettel fogadjuk a Kárpát-medence református gyülekezetei és presbitériumai nevében!

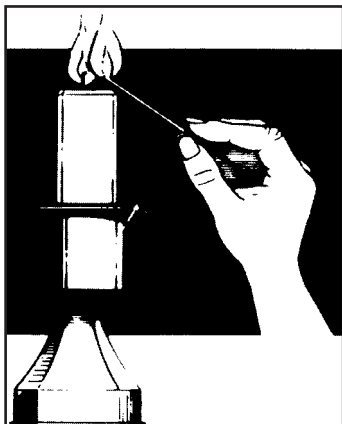
Készült a Százszorszép Kft. nyomdájában.

Felelős vezető: *Vas Ágota.*

Kéziratot nem őrzünk meg

és nem küldünk vissza!

Egy példány ára: **60 Ft.**

Októberköszöntő

Emlékezz vissza az útra!

5Mózes 8,2

Isten akaratából különös tanulságokkal teljes hónap október. Évfordulók egymás nyomában, melyek Istentől tanulható látásmód szerint a végtől visszafele tekintve kezdenek sajátos értelmet nyerni. Arad, Budapest, ok-

tóber 6 és 23 önmagukban az emberi hősiesség gyönyörű, de tragikus helyei és dátumai. A hitből élő emberek számára ezek végső és teljes értelmet azonban október 31, Wittenberg és Genf felől nézve nyernek. A reformáció Európának ajándékozta a nemzeti nyelven olvasható Bibliát, ami új történelemlátásra tanított minket is: eszerint Arad, Budapest, Recsk, vértanúság és letiport szabadságharc nem csak egy maroknyi nép történelmi kálváriájának stációi, hanem próbák, melyekből megtudta az Úr, s jobb esetben mi magunk is, mi volt eleink szívében! Az Ige ugyanis minden földi eseményt örökkévaló összefüggésekbe emel. De mit talált a történelem Istene az aradi tizenhárom szívében 150 éve? Nem lázadást a méltatlan halál miatt, hanem hitet. Amint az a szerb Danjanicnak a kivégzés hajnalán írt, Aradot és hazánkat megáldó imájából érződik. Lehetetlen hit nélkül a végpontnak szánt magyar Golgotát új kezdet indító pillanatának tekinteni. Szelíd hittel, nem pedig beletörődött közönnyel fogadta a véget a német református Leiningen-Westerburg Károly gróf, tábornok, aki magához kérette azon a hajnalon Baló Benjámin óaradi református lelkészt, s ezt mondta neki: „Az úri szent vacsorában kívánok részesülni, és lelkemet Istennek ajánlani”. Akkor és azóta is csak az Isten szabadító Krisztusába kapaszkodó hit képes vallani: mégsem volt hiába! De ugyanez történt 43 évvel ezelőtt is, amikor megpróbált az Úr, hogy megtudja: mi lakozik népünk szívében. Így szemlélve az akkori eseményeket, egyetértünk Ravasz László püspök '56 október végén e rádióban elhangzott megállapításával: „Ez a forradalom a nemzeti becsület védelme alatt áll”. Isten felől nézve mindennek volt értelme és célja. És magunk felől nézve? Hányan állnak meg ma önző érdekeik könyörtelen hajszolása közben, hogy észrevegyék a mélyebb októberi összefüggéseket? A bevásárlóközpontok túlekedő tömegében, a közlekedés elemi szabályait semmibevevőn száguldó kocsikban, az aluljárók szegénytelepein, a se múltba, se jövőbe nem tekintő fiatalok egyre elsivárosodó csapataiban, a szakadatlan médiaháborúban, melynek során mindenki mindenkit igyekszik lejáratni: mivé lesznek ünnepeink? Kétely marja lelkünket: érdemes volt ezért? Ezért kellett október 6, 23, 31? Nem, nem ezért, hanem éppen azért, hogy ne ismétlődjön milliósorozva az önpusztító átok: Istent nem ismerem, embert nem tisztellek. Az egyéni és a közösségi elfordulás múlttól, Istentől, egymástól, s végül önmagunktól – ez maga a vég! Ezzel szemben el kell mondanunk végre ezt is: Jézus Krisztus öszövségi népének ajkán ezredévek óta minden reggeli imában felhangzik az emlékeztetés: Áldott légy, örökkévaló Istenünk, a világ királya, aki izráelitának teremtett. És mi, Kedves Hallgatóim, hányszor mondtuk már el másokat nem bántó éllel: Áldott légy, örökkévaló Istenünk, a világ királya, aki magyarnak teremtett, és reformátusnak? És mások hányszor fogalmaztak így magukra nézve? Gondolkojunk el ezen néhány pillanatra! Emlékezzünk meg e hónap néhány órájában eleink nehéz útjáról, a lehetetlennel is szembeszálló hitűkről, az olcsó alkut elutasító tartásukról. De vegyük számba a mi útjainkat, tévútjainkat is, s közben ne feledjük: Isten nekünk is kész ajándékozni ilyen megtartó hitet. Ennek beszédes jeleként az idők végezetéig összekapcsolta nemzeti és egyéni sorsunkban Aradot, 56-ot és október 31-ét. Érettünk és maradékainkért. Vegyük már észre ezt az összefüggést is! – Nemzeti és egyéni önismeretben, valamint istenismeretben meggazdagító októberi ünnepeket kívánok minden Kedves Hallgatónknak!

(Elhangzott a Kossuth Adó Református Félórájában, 1999. október 6-án, 13.30-kor, szerzője Békefi Lajos)

Ötvös László

Ima

Zsoltárok 135,18
1Timótheus 4,8

Jóságos Atyám, megköszönöm láthatatlan munkádat, aki által szolgádat megformáltad, hordoztad, és az örök élet italát velem megittad... Megrettentetted most őt szavaiddal, hogy bálványokhoz hasonlók lesznek az Isten-gyártók... Tégedet félve azonban erőt adsz, aki a jelen és jövő világban megmaradsz, hűségeddel, kegyelmeddel elégségesen... úgy legyen... úgy legyen... ámen.

Látomás és hang

Lombját lehullató fához magát a testvér hozzákötötte... Virágod az ember testvére. Erősebb a halálnál a zöld élet kötele...